

ERNEST SZCZĘCH

Pracownik naukowy niezależny

[e\\_szczech@interia.pl](mailto:e_szczech@interia.pl)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5363-2218>

## SPRZEDAŻ RZECZY ŚWIĘTYCH NA PODSTAWIE CISG

### SALE OF SACRED ITEMS UNDER THE CISG

**Abstract.** This study explores legal restrictions on the circulation of sacred goods under state law (monument protection) and canon law (prohibition of relic sales). Contracts involving sacred items risk being declared invalid due to conflicts with legal norms or principles of social order. The circulation of such goods occurs at the intersection of state and canon law, highlighting tensions between these legal systems. The research concludes that CISG can apply to transactions involving sacred items, excluding relics and requiring adjustments to legal remedies. Traditional civil law institutions, such as price reduction and damages, rely on goods valuation, complicating their application to items of sacred significance.

**Keywords:** international sales; sacred objects; civil law

### WPROWADZENIE

Od początku istnienia chrześcijaństwa panowało przekonanie, że zwłoki świątobliwych członków społeczności wymagają niezwykle szacunku, a nawet czci – już w Męczeństwie św. Polikarpa wskazano, że kości męczennika są cenniejsze niż klejnoty i złoto<sup>1</sup>.

Relikwie stały się przedmiotem kultu religijnego w II-IV wieku n.e., kiedy to wykształciły się zwyczaje dzielenia ich na mniejsze części oraz ich translacji

---

<sup>1</sup> G. DZIEWULSKI, *Teologiczne podstawy kultu relikwii*, „Łódzkie Studia Teologiczne” (2008), nr 17, s. 169.

(przenoszenia). Przykładem takiej translacji jest przeniesienie szczątków Gerwazego i Protazego w 386 r. n.e., które miało miejsce w Mediolanie<sup>2</sup>.

W prawie rzymskim *res extra commercium* (rzeczy, które są wyłączone z obrotu cywilnoprawnego, co wynika z ustawy lub jest podyktowane charakterem lub przeznaczeniem rzeczy) były m.in. rzeczy wyjęte z obrotu na podstawie prawa boskiego (tzw. *res extra commercium divini iuris*), do których zaliczano rzeczy poświęcone kultowi religijnemu, kultowi zmarłych czy też rzeczy oddane pod opiekę bogom<sup>3</sup>.

Imponującą kolekcję relikwii posiadał król Hiszpanii Filip II, który zgromadził ich łącznie 7421<sup>4</sup>. Relikwie nie tylko służyły mu do umocnienia własnego autorytetu, lecz także poprzez możliwość ich dystrybucji wprowadził mechanizm kontroli nad kościołem hiszpańskim<sup>5</sup>.

Rozwój technologiczny spowodował, że międzynarodowy obrót rzeczami świętymi stał się łatwo dostępny. Przykładowo w serwisie aukcyjnym Catawiki znajduje się ponad 600 ofert sprzedaży rzeczy świętych<sup>6</sup>. Transakcje obejmują rzeczy święte różnych religii, w tym katolickiej. Wcześniej w serwisie oferowano szczątki zmarłych, ale po interwencji bp Jana Hendriksa wycofano taką możliwość<sup>7</sup>. W przypadku towarów masowych dominuje sprzedaż wody święconej<sup>8</sup>.

Rynek dóbr duchowych funkcjonuje więc zgodnie z wszelkimi regułami obrotu cywilnoprawnego<sup>9</sup>. Pełna komercjalizacja rynku dóbr duchowych powoduje, że zaciera się granica między „symbolem religijnym” (który skupia się na wymiarze duchowym) a „marką” (kładącą nacisk na wymiar ekono-

---

<sup>2</sup> T. SINKA, *Kult relikwii Świętych w aspekcie historyczno-liturgicznym*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 56 (2003), nr 3, s. 193-200.

<sup>3</sup> A. OBLĄK, „Rzeczy wyłączone z obrotu” (*res extra commercium*) w polskim porządku prawnym, [w:] *Wybrane zagadnienia polskiego prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Doktora Józefa Kremisa i Doktora Jerzego Strzebinyka*, red. J. Jezioro, K. Zagrobelny, Wrocław 2019, s. 186.

<sup>4</sup> K. JANICKI, *Kolekcja relikwii Filipa II Habsburga. Czy ten człowiek był szalony?*, <https://swielka.historia.pl/kolekcja-relikwii-filipa-ii-habsburga-czy-ten-czlowiek-byl-szalony/> [dostęp 10.03.2025].

<sup>5</sup> G. LAZURE, *Possessing the Sacred: Monarchy and Identity in Philip II's Relic Collection at the Escorial*, „Renaissance Quarterly” 60 (2007), nr 1, s. 58-93.

<sup>6</sup> <https://www.catawiki.com/pl/s?q=%C5%9Bwi%C4%99te> [dostęp 10.03.2025].

<sup>7</sup> *Handel szczątkami świętymi? Znany serwis aukcyjny mówi: „Stop”*, [https://pl.aletia.org/2022/12/23/handel-relikwiami?utm\\_source=chatgpt.com](https://pl.aletia.org/2022/12/23/handel-relikwiami?utm_source=chatgpt.com) [dostęp 10.03.2025].

<sup>8</sup> <https://www.holyart.com/> [dostęp 10.03.2025].

<sup>9</sup> A. FEDOROWICZ, *Święci na sprzedaż: Kto i dlaczego handluje dziś relikwiami?*, [https://www.focus.pl/artykul/swieci-na-sprzedaz-kto-i-dlaczego-handluje-dzis-relikwiami?utm\\_source=chatgpt.com](https://www.focus.pl/artykul/swieci-na-sprzedaz-kto-i-dlaczego-handluje-dzis-relikwiami?utm_source=chatgpt.com) [dostęp 10.03.2025].

miczny)<sup>10</sup>. Popyt na rzeczy święte potwierdza, że ludzie poszukują *sacrum* i związaną z tą *sacrum* tajemnicę<sup>11</sup>.

Ekspansja tego rynku może wpłynąć negatywnie na społeczeństwo, gdyż zgodnie ze słowami Jana Pawła II: „Wyobcowane jest społeczeństwo, które poprzez formy społecznej organizacji, produkcji i konsumpcji utrudnia zarówno realizację tego daru, jak i budowanie tej międzyludzkiej solidarności”<sup>12</sup>.

Postępująca informatyzacja społeczeństwa przyczynia się do coraz częstszych transakcji na rynku międzynarodowym, co powoduje konieczność określenia właściwych norm prawnych, które będą miały zastosowanie do tego typu umów.

## 1. ZAKRES ZASTOSOWANIA CISG W OBROTCIE RZECZAMI ŚWIĘTYMI

Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (CISG)<sup>13</sup> jest aktem prawnym regulującym umowy sprzedaży towarów między stronami mającymi siedziby handlowe w różnych państwach: jeżeli państwa te są jej sygnatariuszami lub jeżeli normy międzynarodowego prawa prywatnego wskazują na ustawodawstwo sygnatariusza, jako prawo właściwe. Konwencja obowiązuje obecnie w 97 państwach, w tym w Polsce<sup>14</sup>.

Z racji tego, że CISG jest ratyfikowaną umową międzynarodową, jej zastosowanie powinno być uwzględniane z urzędu, bez potrzeby osobnego inkorporowania jej treści do danej umowy<sup>15</sup>.

W przypadku umów sprzedaży rzeczy świętych należałoby poddać analizie, czy rzeczy święte stanowią towary w rozumieniu CISG, jak również czy takie umowy nie podlegają wyjątkom określonym w CISG.

<sup>10</sup> M. GRUCHOŁA, *Konsumpcjonizm — Nową religią współczesnego człowieka?*, „Roczniki Kulturoznawcze” 8 (2017), nr 3, s. 39-62.

<sup>11</sup> M. RAMOCKA, *Sakralizacja konsumpcji jako fenomen globalizacji*, „Annales. Etyka w Życiu Gospodarczym” 12 (2009), nr 1, s. 99-105.

<sup>12</sup> JAN PAWEŁ II, *Centesimus Annus*, [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/encyclicals/documents/hf\\_jp-ii\\_enc\\_01051991\\_centesimus-annus.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_01051991_centesimus-annus.html).

<sup>13</sup> Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów, t.j. Dz. U. 1997 r. Nr 45, poz. 286 ze zm. (dalej: „CISG”).

<sup>14</sup> CISG Online, <https://cisg-online.org/cisg-contracting-states> [dostęp 10.03.2025].

<sup>15</sup> Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 25 czerwca 2015 r., V CSK 528/14, Legalis nr 1326426.

Rzeczami świętymi są rzeczy, które przez poświęcenie lub błogosławieństwo zostały przeznaczone do kultu Bożego; należy je otaczać czcią i nie wolno używać ich do celów świeckich lub niewłaściwych, nawet gdyby stanowiły własność prywatną. Zgodnie z doktryną błogosławieństwa „są świętymi znakami, w których zawiera się «uwielbienie Boga za Jego dzieła i dary», a równocześnie modlitwa wstawiennicza Kościoła, by ludzie mogli używać darów Bożych w duchu Ewangelii”<sup>16</sup>. Poświęcenie rzeczy to obrzęd oddania Bogu tej rzeczy z jednoczesnym wyłączeniem jej z pospolitej użyteczności lub zwykłego przeznaczenia<sup>17</sup>. Rzeczą świętą określa się natomiast rzecz, która poprzez liturgiczne poświęcenie lub błogosławieństwo została wyłączona z użytku świeckiego i przeznaczona wyłącznie do kultu religijnego<sup>18</sup>.

Pojęcie towarów nie zostało zdefiniowane w samej CISG, a podstawy do oceny tego kryterium należy poszukiwać w art. 35 pkt 1 i 2 CISG, a więc w postanowieniach samej umowy. Decydującym kryterium powinna być ocena, czy do przedmiotu umowy znajdują zastosowanie postanowienia dotyczące braku zgodności towarów z umową<sup>19</sup>. W świetle CISG rzeczy uznawane za *extra commercium* pozostają towarami<sup>20</sup>.

Rzeczy święte można poddać testowi zgodności towaru z umową, a więc są towarami w rozumieniu CISG.

W przypadku obrotu rzeczami świętymi należy zwrócić uwagę na wyjątki w zastosowaniu CISG: art. 2 pkt a (sprzedaż w celach użytku osobistego, rodzinnego) i art. 2 pkt b (sprzedaż na licytacji).

W pierwszym przypadku z natury i przeznaczenia rzeczy świętych wynika, że przeważnie staną się one przedmiotem obrotu na użytek osobisty lub rodzinny kupującego (np. oddawanie czci w warunkach domowych). W drugim przypadku w interesie sprzedawcy leży uzyskanie jak najwyższej ceny, a można to zrobić w drodze licytacji.

Wyłączenie obejmuje licytacje publiczne i prywatne. W przypadku sprzedaży rzeczy świętych dominującą rolę mogą odgrywać licytacje elektroniczne,

<sup>16</sup> J.J. KOPEĆ, *Błogosławieństwa w polskiej tradycji religijnej*, „Seminare” 13 (1997), s. 48.

<sup>17</sup> M. KLUWAK, *Znaczenie i ranga obchodzenia rocznicy poświęcenia kościoła w dniu dedykacji*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 59 (2006), nr 4, s. 307-315.

<sup>18</sup> E. NAFALSKA, *Przestępstwo profanacji rzeczy świętej w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, „Kościół i Prawo” 5 (2006), nr 1, s. 265-291.

<sup>19</sup> I. SCHWENZER, P. HACHEM, K. IWIŃSKI, *Komentarz do art. 1, [w:] Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (CISG). Komentarz*, red. I. Schwenger, K. Iwiński, Legalis 2021, pkt 2a.

<sup>20</sup> I. SCHWENZER, P. HACHEM, K. IWIŃSKI, *Komentarz do art. 4, [w:] Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (CISG). Komentarz*, red. I. Schwenger, K. Iwiński, Legalis 2021, pkt IV.2aa.

a w tym przypadku wyłączenie ich spoza zakresu stosowania CISG jest sporne.

Orzecznictwo przychyliło się do przyjęcia, że licytacje online są objęte wyłączeniem zastosowania CISG<sup>21</sup>, doktryna stoi natomiast na stanowisku, że licytacje online nie są objęte takim wyłączeniem. Powołuje się na to, że oferent przedstawiający najwyższą cenę może znajdować się w dowolnym kraju na świecie, a więc tradycyjne uzasadnienie dotyczące tego, że wszyscy oferenci są w jednym miejscu, co do zasady nie znajduje tutaj zastosowania<sup>22</sup>.

Mając na uwadze uzasadnienie aksjologiczne CISG przejawiające się w przyjęciu jednolitych zasad regulujących umowy międzynarodowej sprzedaży towarów, uwzględniających różne systemy społeczne, gospodarcze i prawne, i przyczynieniu się do usunięcia przeszkód prawnych w obrocie międzynarodowym oraz sprzyjaniu rozwojowi handlu międzynarodowego, należałoby przyjąć, że licytacje online są co do zasady objęte stosowaniem CISG. Z racji tego, że wyłączenie zastosowania CISG ma charakter wyjątkowy, umowy zobowiązujące do nabycia rzeczy świętej na licytacji zostaną objęte zastosowaniem CISG<sup>23</sup>. Należy bowiem odróżnić pojęcie samej sprzedaży od zobowiązania do nabycia określonej rzeczy świętej.

Rzeczy święte jako rzeczy obdarzone *sacrum* mogą być kupowane w celach osobistych czy rodzinnych, a nie zarobkowych. Zamierzony, a nie faktyczny, sposób użytkowania ma decydujące znaczenie przy rozstrzygnięciu, czy CISG znajduje zastosowanie<sup>24</sup>. W przypadku rzeczy świętych kluczowe jest więc ustalenie, czy kupujący nabywa je w celu osobistym, czy też planuje dalszą sprzedaż i osiąganie zysków z tego tytułu. Decydują okoliczności konkretnego przypadku z tym zastrzeżeniem, że jeżeli kupujący masowo nabywa rzeczy święte, może to świadczyć o nabywaniu ich w celach zarobkowych, a więc objętych zakresem zastosowania CISG. CISG znajdzie zastosowanie również

---

<sup>21</sup> Szwajcaria: Bundesgericht (Federal Supreme Court), 8 listopada 2016 r., No. 4A\_451/2016, <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=8717> [dostęp 10.03.2025]; Niderlandy: Rechtbank Oost-Brabant (District Court Oost-Brabant), 31 sierpnia 2020 r., C/01/360225 / KG ZA 20-386, <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=13312> [dostęp 10.03.2025].

<sup>22</sup> Wyłączenie CISG miałooby miejsce jedynie w przypadku, w którym wszyscy oferenci podczas licytacji online znajdowaliby się w jednym miejscu albo licytacja byłaby ograniczona do jednego kraju-sygnatariusza CISG – P. HACHEM, I. SCHWENZER, N. OTLINGER, *Komentarz do art. 2, [w:] Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (CISG). Komentarz*, red. I. Schwenzler, K. Iwiński, Legalis 2021, pkt 2b.

<sup>23</sup> Y.M. WEITZ, L. TAM, *International Art Transactions under CISG*, „Art & Advocacy” 13 (2012), s. 4-7.

<sup>24</sup> Oberster Gerichtshof (Austrian Supreme Court), 11 lutego 1997 r., 10 Ob 1506/94, <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6272> [dostęp 10.03.2025].

w przypadkach, w których nabycie nastąpiło w celu osobistym czy też rodzinnym, a sprzedający, w jakimkolwiek czasie przed zawarciem umowy lub w chwili jej zawarcia, nie wiedział i nie powinien był wiedzieć, że towary zostały zakupione do użytku w jakimkolwiek z tych celów.

W przypadku umów mieszanych sugeruje się przeanalizować, który cel przeważa – osobisty czy zarobkowy<sup>25</sup>. Należałoby się przychylić do tej koncepcji, gdyż koresponduje ona z linią orzeczniczą TSUE w kontekście pojęcia „konsumenta” i przyjęcia za konsumenckie umów, w których cel działalności gospodarczej lub zawodowej jest tak ograniczony, że nie dominuje w ogólnym kontekście tej umowy<sup>26</sup>.

Nie ma przeszkód, aby strony na zasadzie *lex contractus* zdecydowały się inkorporować zasady określone w CISG do umów, które formalnie podlegają wyłączeniu. Zastosowanie CISG na płaszczyźnie materialnoprawnej ze względu na wybór jest dopuszczalne, bowiem strony zamiast powtarzać wszystkie poszczególne postanowienia Konwencji w umowie, po prostu się do niej odwołują<sup>27</sup>.

Szczególny charakter rzeczy świętych zbliża je do obrotu na rynku dzieł sztuki, a w orzecznictwie tego typu umowy są traktowane jako umowy podlegające zastosowaniu CISG<sup>28</sup>.

## 2. OGRANICZENIA W OBROcie RZECZAMI ŚWIĘTYMI

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. dotyczy jedynie Kościoła łacińskiego (kan. 1), a więc w przypadku obrotu cywilnoprawnego między podmiotami prawa należącymi do Kościoła łacińskiego występują ograniczenia w kontekście rzeczy świętych.

Doktryna wskazuje, że normy prawa kanonicznego nie powinny być traktowane jako normy powszechnie obowiązującego prawa<sup>29</sup>. W przeciwieństwie

---

<sup>25</sup> E. WÓJTOWICZ, *Sprzedaż konsumencka w konwencji wiedeńskiej o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów i w kodeksie cywilnym*, [w:] „Przegląd Prawa i Administracji” 112 (2018), s. 245-258.

<sup>26</sup> Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8 czerwca 2023 r., C-570/21, Legalis nr 2949722.

<sup>27</sup> P. HACHEM, I. SCHWENZER, A. ZWOLANKIEWICZ, *Komentarz do art. 6*, [w:] *Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (CISG)*. Komentarz, red. I. Schwenger, K. Iwiński, Legalis 2021, pkt V.2.

<sup>28</sup> U.S. District Court for the District of Delaware, 13 maja 2021 r., 20-1689, <https://ciscg-online.org/search-for-cases?caseId=13495> [dostęp 10.03.2025].

<sup>29</sup> E. CICHOSZ, P. CICHOSZ, *Reprezentacja osób prawnych Kościoła katolickiego przy dokonywaniu czynności cywilnoprawnych*, „Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów I Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” 6 (2011), nr 7, s. 43-62.

do tego judykatura<sup>30</sup> przyjmuje, że normy prawa kanonicznego obowiązują na podstawie art. 2 uspkk<sup>31</sup> w zw. z art. 5 Konkordatu<sup>32</sup>, które to przepisy stanowią podstawę prawną do skuteczności przepisów kanonicznych w prawie państwowym.

Wspomnianą kwestię rozważano dotychczas przede wszystkim w kontekście zgody na alienację na podstawie kan. 1291, jednakże nie ma podstaw do odmiennych wniosków w przypadku ograniczeń dotyczących obrotu rzeczami świętymi. Przepisy te mają charakter gwarancyjny i stanowią wyraz autonomii Kościoła, dlatego nie można uznać ich za irrelewantne z punktu widzenia prawa państwowego<sup>33</sup>.

Przyjęcie obowiązującego norm prawa kanonicznego rodzi skutek w postaci bezwzględnie obowiązujących przepisów dotyczących obrotu cywilnoprawnego rzeczami świętymi.

W doktrynie prawa kanonicznego istnieją rozbieżności co do zakazu sprzedaży rzeczy świętych. Z jednej strony dopuszcza się taką możliwość z wyjątkiem odnoszącym się do relikwii, z drugiej natomiast odrzuca się ją ze względu na szczególną godność, wymagającą traktowania ich z szacunkiem oraz wyłączającą ją z użytku świeckiego i handlu<sup>34</sup>.

Należałoby przychylić się do tego pierwszego stanowiska, mając na względzie to, że całkowite wyłączenie takich rzeczy z obrotu cywilnoprawnego jest podejściem zupełnie oderwanym od dotychczasowej praktyki w obrocie gospodarczym.

Do skutecznej alienacji relikwii znacznych i innych doznających wielkiej czci ze strony wiernych, jak również obrazów, które w pewnym kościele doznają wielkiej czci wiernych, wymagane jest zezwolenie Stolicy Apostolskiej. Szeroko dyskutowano na temat skutków prawnych braku udzielenia zgody na alienację w orzecznictwie i doktrynie<sup>35</sup>, ale według dominującego poglądu

---

<sup>30</sup> Uchwała Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 19 grudnia 2008 r., III CZP 122/08, Legalis nr 112754; A. RZEPECKI, *Funkcjonowanie prawa kanonicznego w polskim porządku prawnym – zarys tematu*, [w:] *Acta Erasmiana*, t. 5, *Varia*, red. M. Sadowski, Wrocław 2013, s. 163-184.

<sup>31</sup> Art. 2 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1966, dalej: „uspkk”.

<sup>32</sup> Art. 5 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, t.j. Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318, dalej: „Konkordat”.

<sup>33</sup> L. ŚWITO, *Alienacja majątku kościelnego w diecezjach rzymskokatolickich w Polsce*, Olsztyn 2010, s. 186-194.

<sup>34</sup> J.T. MARTÍN DE AGAR, *Komentarz do kan. 1171*, [w:] *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*, red. P. Majer, wyd. 2, Warszawa 2023, s. 710.

<sup>35</sup> RZEPECKI, *Funkcjonowanie prawa kanonicznego*, s. 163-184; Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 17 lutego 2005 r., IV CK 582/04, Legalis nr 89892; K. GRZESIOWSKI, *Zastosowanie*

brak zezwolenia powoduje, że czynność prawna jest niezupełna<sup>36</sup>. Odmowa udzielania zezwolenia albo bezskuteczny upływ czasu wyznaczonego na potwierdzenie czynności oznacza bezwzględną nieważność czynności prawnej.

W przypadku obrotu rzeczami świętymi istotne jest również to, czy taka rzecz nie utraciła swojego sakralnego statusu. W doktrynie wskazuje się, że nie ma aktualnie obowiązującego przepisu regulującego utratę błogosławieństwa rzeczy świętych, a w ramach analogii postuluje się zastosowanie zasad określonych dla utraty błogosławieństwa miejsc świętych<sup>37</sup>. Zgodnie z kan. 1212 „miejsca święte tracą poświęcenie lub błogosławieństwo, gdy zostaną w znacznej części zniszczone lub przeznaczone na stałe do użytku świeckiego; dekretem kompetentnego ordynariusza bądź też faktycznie”. Rzecz święta może więc utracić błogosławieństwo albo poświęcenie poprzez zniszczenie lub przeznaczenie do użytku świeckiego – na mocy dekretu kompetentnego ordynariusza albo w związku z faktycznym wykorzystaniem do użytku świeckiego. Utrata błogosławieństwa albo poświęcenia powoduje, że rzecz trzeba ponownie poświęcić lub pobłogosławić<sup>38</sup>.

Fakt błogosławieństwa albo poświęcenia danej rzeczy świętej może być istotną cechą towaru z punktu widzenia kupującego<sup>39</sup>, a więc jego brak można traktować jako niezgodność towaru z umową. Rzecz święta będąca przedmiotem kilku kolejnych czynności prawnych może w pewnym momencie utracić błogosławieństwo albo poświęcenie i w ten sposób utracić cechę towaru istotną dla kupującego.

W konkretnym przypadku rzeczy święte mogą stanowić jednocześnie zabytki, co powoduje, że obrót tymi rzeczami musi odbywać się zgodnie z przepisami administracyjnymi, a w szczególności ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292). Ten akt prawny przewiduje ograniczenia w obrocie zabytkami, m.in. procedury udzielenia pozwoleń na wywóz zabytków i dóbr kultury poza granice kraju. Naruszenie tych prze-

---

*art. 39 Kodeksu cywilnego w przypadku zbywania (alienacji) nieruchomości przez kościelne osoby prawne*, „Studia Prawnicze KUL” (2024), nr 2(98), s. 81.

<sup>36</sup> Uchwała Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 19 grudnia 2008 r., III CZP 122/08, Legalis nr 112754; Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 6 sierpnia 2024 r., II CSKP 182/23, Legalis nr 3109331.

<sup>37</sup> T. JAKUBIAK, *Czy można sprzedawać rzeczy święte?*, „Kościół i Prawo” 3 (2014), nr 1, s. 141-151.

<sup>38</sup> J.T. MARTÍN DE AGAR, *Komentarz do kan. 1212*, [w:] *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*, red. P. Majer, wyd. 2, Warszawa 2023, s. 730.

<sup>39</sup> „Z największą starannością należy dbać o autentyczność składanych relikwii. Lepiej poświęcić ołtarz bez relikwii, niż składać pod nim relikwie niepewnego pochodzenia” – Ceremoniał Liturgicznej Posługi Biskupów odnowiony zgodnie z postanowieniem Świętego Soboru Watykańskiego II wydany z upoważnienia Papieża Jana Pawła II dostosowany do zwyczajów diecezji polskich, wydanie wzorcowe, Katowice 2010, pkt 882, lit. B, s. 185.



pisów może skutkować nieważnością umowy. W przypadku rzeczy świętych wspomniane wymogi mogą mieć szczególne zastosowanie, gdyż na dzień 31.12.2024 r. w rejestrze zabytków B odnotowano 206130 zabytków stanowiących wyposażenie świątyń<sup>40</sup>.

### 3. ASPEKTY ZWIĄZANE Z WAŻNOŚCIĄ CZYNNOŚCI PRAWNYCH DOTYCZĄCYCH SPRZEDAŻY RZECZY ŚWIĘTYCH

CISG nie obejmuje swoim zakresem kwestii ważności umowy ani żadnego z jej postanowień lub jakichkolwiek zwyczajów (art. 4 pkt a). Aby poddać analizie umowę pod kątem jej ważności, należy sięgnąć do prawa krajowego.

W doktrynie wskazuje się, że prawo krajowe w tym przypadku może regulować np. zakaz sprzedaży organów ludzkich<sup>41</sup>. W odniesieniu do rzeczy świętych zaktualizowałyby się to przede wszystkim w kwestii relikwii, które zostały zakwalifikowane jako relikwie wyjątkowe, tj. ciała Błogosławionych i Świętych lub istotne części samych ciał albo całą objętość urny z prochami pochodzących z ich kremacji. Drugą kategorią są relikwie bardziej potoczne, czyli małe fragmenty ciała Błogosławionych i Świętych lub także przedmioty, które znajdowały się w bezpośrednim kontakcie z ich osobą. Szczątki takie jako zwłoki, ewentualnie komórki, tkanki czy narządy stanowią *res extra commercium* i są wyłączone z obrotu cywilnoprawnego<sup>42</sup>.

Wynika z tego, że relikwie nie muszą być szczątkami – wystarczy, żeby były przedmiotami, które miały kontakt z osobą Świętą albo Błogosławioną. Sygnalizacji wymaga również wątek praktyczny przejawiający się w konstrukcji przyjęcia ceny za opakowanie, ewentualnie za koszty transportu, a nie za samą rzecz. W przypadku umów dotyczących rzeczy świętych, a w szczególności relikwii, takie umowy mogłyby być analizowane pod kątem ich pozorności (art. 82 k.c.). Manipulacja proporcją między ceną rzeczy świętej i jej opakowania, ewentualnie kosztami transportu, co do zasady nie stanowi jednak, że umowa jest nieważna ze względu na pozorność, gdyż zaniżenie ceny sprzedaży nieruchomości nie świadczy o pozorności umowy, a jedynie o zatajeniu części wzajemnego świadczenia<sup>43</sup>.

<sup>40</sup> <https://nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby/> [dostęp 5.05.2025].

<sup>41</sup> SCHWENZER, HACHEM, IWIŃSKI, *Komentarz do art. 4, pkt IV.2aa*.

<sup>42</sup> Ł. ŻELECHOWSKI, *Komentarz do art. 45, [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 33*, red. W. Borysiak, Legalis 2024, pkt III.29-30.

<sup>43</sup> Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 21 września 2018 r., V CSK 540/17, Legalis nr 1830908; Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 13 kwietnia 2005 r., IV CK 684/04, Legalis nr 88726.

W przypadku przyjęcia koncepcji, że kan. 1190 § 1-2 wiąże strony umowy jako powszechnie obowiązujące prawo, podstawą do stwierdzenia nieważności mógłby być art. 58 § 1 k.c., gdyż takie zachowanie oznaczałoby obejście prawa. Strony, chcąc uniknąć zakazu wynikającego z kan. 1190 § 1, zdecydowały się bowiem przypisać samej relikwii zerową wartość, aby uzyskać cenę sprzedaży za pośrednictwem ceny opakowania, ewentualnie kosztów transportu. Nie można wykluczyć również, że taka manipulacja będzie skutkować różnicą w stawce podatku VAT, a więc umowa okazałaby się nieważna ze względu na próbę obejścia przepisów podatkowych<sup>44</sup>.

Alternatywnie można przyjąć, że sprzedaż relikwii jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, a zatem nieważna na podstawie art. 58 § 2 k.c. Pojęcie „zasad współżycia społecznego” nie zostało zdefiniowane, ale odwołuje się ono do podstawowych zasad etycznego i uczciwego postępowania, zasad słuszności, zasady uczciwego obrotu, zasady uczciwości czy lojalności<sup>45</sup>. Niekiedy wskazuje się również, że zasady współżycia społecznego obejmują wartości chrześcijańskie<sup>46</sup>. Zgodnie z doktryną w przypadku procesu stosowania prawa należy wziąć pod uwagę podstawowe wartości zakorzenione w kulturze danego społeczeństwa, a więc w przypadku Rzeczypospolitej Polskiej – wartości etyki chrześcijańskiej<sup>47</sup>. Ocena ważności stosunku prawnego przez organ procesowy może więc opierać się na wartościach katolickich, a tym samym z poszanowaniem zasad odnoszących się do obrotu rzeczami świętymi. Obrót cywilnoprawny rzeczami świętymi może zostać uznany za godzący w uczucia religijne<sup>48</sup>.

Nie wydaje się nadużyciem postawienie tezy, że kan. 1190 § 1-3 nie tylko stanowi prawo wewnętrzne Kościoła katolickiego, lecz także może określać zasadę współżycia społecznego w postaci zakazu sprzedaży relikwii.

---

<sup>44</sup> Przykładowo sprzedaż towarów podlega co do zasady stawce 23% (art. 146aa ust. 1 pkt 1 ustawy o podatku od towarów i usług, t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 361; dalej: „ustawa o VAT”), wewnątrzspółnotowa dostawa towarów podlega natomiast stawce podatku VAT w wysokości 0% (art. 42 ustawy o VAT).

<sup>45</sup> Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 14 października 1998 r., II CKN 928/97, Legalis nr 43070.

<sup>46</sup> Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie – VI Wydział Cywilny z dnia 17 maja 2018 r., VI ACa 242/17, Legalis nr 1846466.

<sup>47</sup> M. SALA, *Klauzula generalna zasad współżycia społecznego*, [w:] *Studia z filozofii prawa*, t. 1, red. J. Stelmach, Kraków 2001, s. 199-206.

<sup>48</sup> ŚWITO, *Alienacja majątku kościelnego*, s. 151-152.

Na gruncie KPK 1917 wskazywano, że proponowanie wyższej ceny rzeczy w związku z jej poświęceniem czy też pobłogosławieniem oznacza symonię<sup>49</sup>. Jak pokazuje historia Kościoła, symonia jest zjawiskiem, które stopniowo zaczęto potępiać i zauważać jej negatywny wpływ na społeczeństwo<sup>50</sup>.

W przypadku złamania zasady zakazu obrotu relikwiami istniałyby więc podstawy do stwierdzenia jej nieważności. W kontekście pozostałych rzeczy świętych należałoby analizować każdą sytuację w sposób indywidualny, jednakże nie wykluczając całkowicie, że niektóre rzeczy święte nie będąc relikwiami, mogą być objęte wspomnianym zakazem<sup>51</sup>.

Uczestniczenie w obrocie rzeczami świętymi, a w szczególności relikwiami, i wartościowanie ich pod względem cech duchowych może rodzić również konsekwencje na gruncie prawa kanonicznego. Wprawdzie aktualny kodeks penalizuje symonię w trakcie sprawowania lub przyjmowania sakramentu (kan. 1380), nie można wykluczyć, że podstawą odpowiedzialności będzie kan. 1369 lub 1399.

Obrót rzeczami świętymi w szczególności stwarza wysokie ryzyko ich profanacji. Zgodnie z doktryną „terminu profanacja można używać zamiennie ze słowami zbezczeszczenie, świętokradztwo lub zniewaga świętości. Wszystkie te pojęcia odnoszą się do naruszania sfery *sacrum* i powodują pozbawienie rzeczy i miejsc poświęconych lub pobłogosławionych wartości kultowej”<sup>52</sup>. Relikwie muszą w każdym razie być przechowywane i czczone w duchu religijnym, bez jakiegokolwiek formy zabobonu i komercji<sup>53</sup>. W odniesieniu do obrotu cywilnoprawnego przypadki profanacji mogą wystąpić zarówno w postaci samego oferowania rzeczy w sposób znieważający (profanujący opis towaru), w procesie pakowania rzeczy (np. opakowanie rzeczy świętej w folię termokurczliwą), jak i w jej transporcie (nieodpowiednie zabezpieczenie w trakcie przewozu).

---

<sup>49</sup> C.A. BACHOFEN, *A Commentary on the New Code of the Canon Law (All Volumes)*, St. Louis 1918, s. 604-605.

<sup>50</sup> M. WOJCIESZAK, *Kilka uwag na temat zjawiska symonii w świetle późnoantycznych i wczesnośredniowiecznych dokumentów normatywnych kościoła. Próba oszacowania skali problemu*, „Studia Pelplińskie” 58 (2024), s. 475-496.

<sup>51</sup> Zob. Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 7 maja 2003 r., IV CKN 120/01, Legalis nr 61372.

<sup>52</sup> NAFALSKA, *Przestępstwo profanacji rzeczy świętej*, s. 266.

<sup>53</sup> L. FIEJDASZ-BUCZEK, *Pojęcie relikwii oraz kanoniczne rozpoznanie, przeniesienie i konserwacja doczesnych szczątek sług Bożych według instrukcji Kongregacji Spraw Kanonicznych z 8 grudnia 2017 roku*, „Roczniki Nauk Prawnych” 28 (2008), nr 3, s. 193-207.

#### 4. SPECYFIKA ROSZCZEŃ I UPRAWNIEŃ ZWIĄZANYCH Z OBROTEM RZECZAMI ŚWIĘTYMI

Brak zgodności towaru z umową w przypadku rzeczy świętych odnosi się przede wszystkim do cech towaru związanych z zaspokajaniem potrzeb duchowych. Obrót rzeczami świętymi jest obciążony ryzykiem sprzedaży falsyfikatów, które w rzeczywistości nie są rzeczami świętymi.

Warto zaznaczyć, że nie można wycenić duchowego elementu rzeczy świętej, ponieważ jest on bezcenny<sup>54</sup>. Taka interpretacja wydaje się zasadna w świetle postanowień kan. 1292, który opisuje szczegółowe zasady postępowania w przypadku ustalenia, że dana rzecz podlegająca alienacji przekracza limity określone w prawie, jak również dotyczące rzeczy kosztownych z racji artystycznych lub historycznych (a więc dających się wycenić). Wyjątkiem są rzeczy darowane na podstawie ślubu, które wymagają zezwolenia Stolicy Apostolskiej bez względu na wartość. Konstrukcja kan. 1292 wskazuje więc, że podstawowym kryterium alienacyjnym jest wartość rzeczy. W przypadku relikwii nie można wyceniać ich wartości, wprowadzono zatem *lex specialis* w postaci kan. 1190 § 2 i 3 dla zezwolenia na alienację relikwii o szczególnym znaczeniu i innych obdarzonych przez wiernych wielką czcią, a także obrazów, które w danym kościele są otoczone wielką czcią wiernych. W kan. 1190 § 1-3 nie istnieje więc przyjęte kryterium wartości rzeczy, co podkreśla wymiar ich *sacrum*.

Tę analizę potwierdza również instrukcja Kongregacji do spraw kanonizacyjnych „Relikwie w Kościele: poświadczenie prawdziwości oraz przechowywanie”, gdzie zostało wskazane, że „absolutnie zabrania się handlu (czyli wymiany relikwii w naturze lub za pieniądze) i sprzedaży relikwii (czyli przeniesienia własności danej relikwii za równowartość ceny), jak również wystawiania ich w miejscach niegodnych lub niedozwolonych”<sup>55</sup>. Alienacja jest dopuszczalna w sposób nieodpłatny. W tym przypadku zasady szczególne zostały określone w art. 5 wspomnianej Instrukcji<sup>56</sup>.

<sup>54</sup> JAKUBIAK, *Czy można sprzedawać rzeczy święte?*, s. 141-151.

<sup>55</sup> Art. 25 Instrukcji „Relikwie w Kościele: poświadczenie prawdziwości oraz przechowywanie”, [https://liturgista.pl/?page=liturgia\\_norms&content=document&label=2017-12-08-C-KS-IRK](https://liturgista.pl/?page=liturgia_norms&content=document&label=2017-12-08-C-KS-IRK) [dostęp 10.03.2025].

<sup>56</sup> Art. 5 § 1: „Jeśli relikwie lub doczesne szczątki miałyby być alienowane (czyli nastąpiłoby trwałe przeniesienie ich własności) w obrębie granic tej samej diecezji lub eparchii, właściwy biskup, wraz z wnioskiem, o którym mowa w art. 3 § 1 niniejszej Instrukcji, wysyła do Kongregacji kopię pisemnej zgody osoby przenoszącej oraz przyszłego właściciela. § 2. Jeżeli relikwie lub doczesne szczątki miałyby zostać alienowane do innej diecezji lub eparchii, właściwy biskup, wraz z wnioskiem, o którym mowa w art. 3 § 1 niniejszej Instrukcji, wysyła do Kongregacji kopię pisemnej zgody

Brak możliwości wartościowania rzeczy świętych potwierdza również wykładnia historyczna. W KPK 1917 zostało bowiem wskazane, że w przypadku zamiany lub sprzedaży błogosławionych lub konsekrowanych rzeczy nie wolno oceniać ich wartości wyżej, tylko dlatego że są rzeczami świętymi<sup>57</sup>.

Nie można jednak całkowicie pominąć kwestii tego, że brak cech duchowych danego przedmiotu istotnie narusza umowę. Pogląd przeciwny pozbawiłby kupującego ochrony przewidzianej w CISG. W związku z tym należałoby dopuścić uwzględnienie braku zgodności rzeczy świętych z umową pod kątem ich cech duchowych, ale z zastrzeżeniem konieczności respektowania zasady braku możliwości wyceny rzeczy świętych. Takie założenie nie wyłącza w całości ochrony praw kupującego zapisanych w CISG, ale będzie miało przełożenie przede wszystkim na następujące środki prawne:

1. Prawo do obniżenia ceny określone w art. 50. Mechanizm obniżenia ceny zakłada możliwość obniżenia ceny proporcjonalnie do różnicy między wartością rzeczywiście dostarczonych towarów w chwili dostawy a wartością, jaką miałyby w tej chwili towary odpowiadające umowie. W przypadku rzeczy świętych wyklucza się możliwość takich wycen wartości, a więc ten mechanizm nie powinien mieć zastosowania.

2. Prawo do wykonania zobowiązania (usunięcia wady) – art. 46 pkt 1 i 3. W przypadku rzeczy świętych usunięcie wady jest ograniczone i zależy od rodzaju wadliwości. W odniesieniu do braku błogosławieństwa albo poświęcenia rzeczy należy dopuścić możliwość usunięcia wady poprzez ponowne błogosławieństwo albo poświęcenie. W kwestii niektórych niezgodności wada będzie nieusuwalna, gdyż – przykładowo – nie ma możliwości usunięcia wady, kiedy według umowy rzecz miała być przedmiotem użytkowanym przez św. Jakuba, a faktycznie okazała się falsyfikatem.

3. Prawo do uzyskania towarów zastępczych – art. 46 pkt 2. W przypadku rzeczy świętych prawo do uzyskania towarów zastępczych będzie ograniczone do towarów sprzedawanych masowo (np. woda święcona).

4. Prawo do odszkodowania określone w art. 74. Zmodyfikowane zasady powinny obowiązywać również w przypadku roszczenia odszkodowawczego, które co do zasady obejmuje nie tylko stratę, lecz także utracony zysk. Zasady ogólne przewidują, że szkodę oblicza się m.in. poprzez wyznaczenie różnicy między obiektywną wartością wadliwych towarów a wartością, jaką miałyby

---

biskupa, który je przyjmie, pisemną zgodę osoby przenoszącej oraz przyszłego właściciela, a także projekt nowego umieszczenia”.

<sup>57</sup> Kan. 1539 KPK 1917.

towar zgodny z umową w momencie obliczania odszkodowania<sup>58</sup>. Brak możliwości wartościowania rzeczy świętych ze względu na ich charakter sakralny oznacza, że odszkodowanie spowodowane brakiem błogosławieństwa albo poświęcenia rzeczy świętej nie może zostać obliczone. Nie wydaje się również możliwe wyliczenie utraconego zysku, powołując się na niezgodność w postaci wadliwości faktu błogosławieństwa rzeczy. Do wyliczeń konieczne byłoby bowiem ustalenie wartości przedmiotu z błogosławieństwem i bez błogosławieństwa.

W przypadku niezgodności rzeczy świętej z umową najwłaściwszym środkiem prawnym byłoby więc złożenie oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Środek ten powoduje upadek umowy, a między stronami powstaje obowiązek zwrotu świadczeń. Sprzedającemu przysługuje roszczenie o zwrot rzeczy świętej, kupującemu przysługuje natomiast roszczenie o zwrot zapłaconej ceny (art. 81 CISG). Takie rozliczenie powoduje, że nie ma potrzeby określania wartości rzeczy świętej, gdyż relewantny jest wyłącznie fakt niezgodności towaru z umową. W tym przypadku kupujący nie pozostaje również bez ochrony przewidzianej przez CISG.

## 5. ASPEKTY PROCESOWE SPRZEDAŻY RZECZY ŚWIĘTYCH

Niezgodność towaru z umową w kontekście rzeczy świętych może wymagać wiedzy specjalnej. W przypadku wystąpienia konieczności zasięgnięcia wiedzy specjalnej Sąd jest zobowiązany do przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego. W szczególności taki przypadek będzie zachodził do ustalenia, czy rzecz święta utraciła błogosławieństwo lub poświęcenie, a więc czy w znacznej części została zniszczona lub przeznaczona na stałe do użytku świeckiego. Samodzielne ustalenia Sądu w tym zakresie są niedopuszczalne, nawet gdy posiada on wiedzę specjalną<sup>59</sup>.

Trzeba zwrócić uwagę, że w przypadku ustalania treści prawa kanonicznego Sąd nie ma obowiązku przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego, gdyż jest ono traktowane jako prawo obce<sup>60</sup>. W tym zakresie powinny wystarczyć

---

<sup>58</sup> I. SCHWENZER, W. PLESIŃSKI, *Komentarz do art. 74, [w:] Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (CISG). Komentarz*, red. I. Schwenger, K. Iwiński, Legalis 2021, pkt V.2a.

<sup>59</sup> Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 5 września 2008 r., I CSK 117/08, Legalis nr 150532.

<sup>60</sup> A. WILK, *Stosunek zwierzchnictwa w świetle art. 430 KC w kontekście regulacji wewnętrzkościelnych*, „Studia Prawa Prywatnego” (2023), nr 2, s. 49.

instrumenty określone w art. 51a ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 334).

W przypadku ciężaru dowodu na podstawie CISG zastosowanie znajduje zasada, że każda strona powinna udowodnić fakty, na których opiera się jej roszczenie, prawo lub środek obrony, jak również że strona odwołująca się do wyjątku musi udowodnić jego istnienie<sup>61</sup>. Reguły te mogą ulec modyfikacji zgodnie z zasadą bliskości dowodowej – jeżeli fakty są tak blisko związane ze sferą jednej ze stron, że dowiedzenie tych faktów przez drugą stronę jest niemożliwe, ciężar dowodu spoczywa na pierwszej ze stron lub zostaje przeniesiony na nią<sup>62</sup>.

Zgodnie ze wspomnianą zasadą gdyby kupujący miał ograniczone możliwości dowodzenia niezgodności rzeczy świętej z umową, rozkład ciężaru dowodu powinien być przeniesiony na sprzedawcę.

#### WNIOSKI KOŃCOWE

Podsumowując rozważania, należy stwierdzić, że rzeczy święte mogą być przedmiotem międzynarodowych umów sprzedaży. Respektowania wymagają jednak zasady określone w prawie kanonicznym, które w zależności od przyjętej koncepcji może być traktowane jako prawo bezwzględnie obowiązujące albo – w niektórych przypadkach – jako zasady współżycia społecznego (zakaz sprzedaży relikwii).

Obrót rzeczy świętych podlega zastosowaniu CISG, gdyż spełniają one definicję towarów, a więc mogą być poddane testowi zgodności towaru z umową. Ze względu na ich szczególny charakter należy mieć jednak na uwadze, że roszczenia i uprawnienia prawnokształtujące przysługujące kupującemu w przypadku rzeczy świętych muszą zostać odpowiednio zmodyfikowane.

W trakcie procesu sądowego obowiązują ogólne zasady rozkładu ciężaru dowodu z tym zastrzeżeniem, że w sytuacji gdy dana strona napotka poważne trudności z możliwością udowodnienia danego faktu, zastosowanie powinna znaleźć reguła bliskości, tj. obciążenie rozkładem ciężaru dowodu tej strony, z którą dany fakt jest ściślej związany.

<sup>61</sup> SCHWENZER, HACHEM, IWIŃSKI, *Komentarz do art. 4*, pkt III.5a.

<sup>62</sup> Bundesgerichtshof, 30 czerwca 2004 r., VIII ZR 321/03, <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6773> [dostęp 10.03.2025].

## BIBLIOGRAFIA

## PIŚMIENNICTWO

- BACHOFEN Charles A., *A Commentary on the New Code of the Canon Law (All Volumes)*, St. Louis 1918.
- CICHOSZ Emilia, CICHOSZ Paweł, *Reprezentacja osób prawnych Kościoła katolickiego przy dokonywaniu czynności cywilnoprawnych*, „Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów I Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” 6 (2011), nr 7, s. 43-62.
- DZIEWULSKI Grzegorz, *Teologiczne podstawy kultu relikwii*, „Łódzkie Studia Teologiczne” (2008), nr 17, s. 167-183.
- FEDOROWICZ Andrzej, *Święci na sprzedaż: Kto i dlaczego handluje dziś relikwiami?*, [https://www.focus.pl/artukul/swieci-na-sprzedaz-kto-i-dlaczego-handluje-dzis-relikwiami?utm\\_source=chatgpt.com](https://www.focus.pl/artukul/swieci-na-sprzedaz-kto-i-dlaczego-handluje-dzis-relikwiami?utm_source=chatgpt.com) [dostęp 10.03.2025].
- FIEJDASZ-BUCZEK Lidia, *Pojęcie relikwii oraz kanoniczne rozpoznanie, przeniesienie i konserwacja doczesnych szczątków sług Bożych według instrukcji Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych z 8 grudnia 2017 roku*, „Roczniki Nauk Prawnych” 28 (2008), nr 3, s. 193-207.
- GRUCHOŁA Małgorzata, *Konsumpcjonizm — Nową religią współczesnego człowieka?*, „Roczniki Kulturoznawcze” 8 (2017), nr 3, s. 39-62.
- GRZESIOWSKI Krzysztof, *Zastosowanie art. 39 Kodeksu cywilnego w przypadku zbywania (alienacji) nieruchomości przez kościelne osoby prawne*, „Studia Prawnicze KUL” (2024), nr 2(98), s. 81-98.
- HACHEM Pascal, SCHWENZER Ingeborg, OTLINGER Natalia, *Komentarz do art. 2, [w:] Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (CISG). Komentarz*. red. I. Schwenzler, K. Iwiński, Legalis 2021.
- HACHEM Pascal, SCHWENZER Ingeborg, ZWOLANKIEWICZ Agata, *Komentarz do art. 6, [w:] Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (CISG). Komentarz*, red. I. Schwenzler, K. Iwiński, Legalis 2021.
- Handel szczątkami świętych? Znany serwis aukcyjny mówi: „Stop”*, [https://pl.aleteia.org/2022/12/23/handel-relikwiami?utm\\_source=chatgpt.com](https://pl.aleteia.org/2022/12/23/handel-relikwiami?utm_source=chatgpt.com) [dostęp 10.03.2025].
- JAKUBIAK Tomasz, *Czy można sprzedawać rzeczy święte?*, „Kościół i Prawo” 3 (2014), nr 1, s. 141-151.
- JAN PAWEŁ II, *Centesimus Annus*, [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/encyclicals/documents/hf\\_jp-ii\\_enc\\_01051991\\_centesimus-annus.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_01051991_centesimus-annus.html).
- JANICKI Kamil, *Kolekcja relikwii Filipa II Habsburga. Czy ten człowiek był szalony?*, <https://wielka historia.pl/kolekcja-relikwii-filipa-ii-habsburga-czy-ten-czlowiek-byl-szalony/> [dostęp 10.03.2025].
- KLUWAK Marek, *Znaczenie i ranga obchodzenia rocznicy poświęcenia kościoła w dniu dedykacji*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 59 (2006), nr 4, s. 307-315.
- KOPEĆ Jerzy J., *Błogosławieństwa w polskiej tradycji religijnej*, „Seminare” 13 (1997), s. 23-50.
- LAZURE Guy, *Possessing the Sacred: Monarchy and Identity in Philip II's Relic Collection at the Escorial*, „Renaissance Quarterly” 60 (2007), nr 1, s. 58-93.
- MARTÍN DE AGAR José T., *Komentarz do kan. 1171, [w:] Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*. red. P. Majer, wyd. 2, Warszawa 2023, s. 710.
- MARTÍN DE AGAR José T., *Komentarz do kan. 1212, [w:] Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*. red. P. Majer, wyd. 2, Warszawa 2023, s. 730.



- NAFALSKA Edyta, *Przestępstwo profanacji rzeczy świętej w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, „Kościół i Prawo” 5 (2006), nr 1, s. 265-291.
- OBLĄK Amadeusz, *„Rzeczy wyłączone z obrotu” (res extra commercium) w polskim porządku prawnym*, [w:] *Wybrane zagadnienia polskiego prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci Doktora Józefa Kremisa i Doktora Jerzego Strzebinczyka*, red. J. Jezioro, K. Zagrobelny, Wrocław 2019, s. 185-195.
- RAMOCKA Małgorzata, *Sakralizacja konsumpcji jako fenomen globalizacji*, „Annales. Etyka w Życiu Gospodarczym” 12 (2009), nr 1, s. 99-105.
- RZEPECKI Arnold, *Funkcjonowanie prawa kanonicznego w polskim porządku prawnym – zarys tematu*, [w:] *Acta Erasmiana*, t. 5, *Varia*, red. M. Sadowski, Wrocław 2013, s. 163-184.
- SALA Marcin, *Klauzula generalna zasad współżycia społecznego*, [w:] *Studia z filozofii prawa*, t. 1, red. J. Stelmach, Kraków 2001, s. 199-206.
- SCHWENZER Ingeborg, HACHEM Pascal, IWIŃSKI Konrad, *Komentarz do art. 1*, [w:] *Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (CISG). Komentarz*, red. I. Schwenger, K. Iwiński, Legalis 2021.
- SCHWENZER Ingeborg, HACHEM Pascal, IWIŃSKI Konrad, *Komentarz do art. 4*, [w:] *Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (CISG). Komentarz*, red. I. Schwenger, K. Iwiński, Legalis 2021.
- SCHWENZER Ingeborg, PLESIŃSKI Wojciech, *Komentarz do art. 74*, [w:] *Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (CISG). Komentarz*, red. I. Schwenger, K. Iwiński, Legalis 2021.
- SINKA Tarsycjusz, *Kult relikwii Świętych w aspekcie historyczno-liturgicznym*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 56 (2003), nr 3, s. 193-200.
- ŚWITO Lucjan, *Alienacja majątku kościelnego w diecezjach rzymskokatolickich w Polsce*, Olsztyn 2010.
- WEITZ Yael M., TAM Laura, *International Art Transactions under CISG*, „Art & Advocacy” 13 (2012), s. 4-7.
- WILK Anna, *Stosunek zwierzchnictwa w świetle art. 430 KC w kontekście regulacji wewnętrzkościelnych*, „Studia Prawa Prywatnego” (2023), nr 2, s. 49-59.
- WOJCIESZAK Maciej, *Kilka uwag na temat zjawiska symonii w świetle późnoantycznych i wczesnośredniowiecznych dokumentów normatywnych kościoła. Próba oszacowania skali problemu*, „Studia Pelplińskie” 58 (2024), s. 475-496.
- WÓJTOWICZ Ewa, *Sprzedaż konsumencka w konwencji wiedeńskiej o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów i w kodeksie cywilnym*, „Przegląd Prawa i Administracji” 112 (2018), s. 245-258.
- ŻELECHOWSKI Łukasz, *Komentarz do art. 45*, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 33*, red. W. Borysiak, Legalis 2024.

## ŹRÓDŁA

- Bundesgericht (Federal Supreme Court), 8 listopada 2016 r., No. 4A\_451/2016, <https://cisgonline.org/search-for-cases?caseId=8717> [dostęp 10.03.2025].
- Bundesgerichtshof, 30 czerwca 2004 r., VIII ZR 321/03, <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6773> [dostęp 10.03.2025].

- Ceremoniał Liturgicznej Posługi Biskupów odnowiony zgodnie z postanowieniem Świętego Soboru Watykańskiego II wydany z upoważnienia Papieża Jana Pawła II dostosowany do zwyczajów diecezji polskich, wydanie wzorcowe, Katowice 2010.
- CISG Online, <https://cisg-online.org/cisg-contracting-states> [dostęp 10.03.2025].
- Instrukcja „Relikwie w Kościele: poświadczenie prawdziwości oraz przechowywanie”, [https://liturgista.pl/?page=liturgia\\_norms&content=document&label=2017-12-08-C-KS-IRK](https://liturgista.pl/?page=liturgia_norms&content=document&label=2017-12-08-C-KS-IRK) [dostęp 10.03.2025].
- Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, t.j. Dz. U. 1998 r. Nr 51, poz. 318.
- Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów, t.j. Dz. U. 1997 r. Nr 45, poz. 286 ze zm.
- Oberster Gerichtshof (Austrian Supreme Court), 11 lutego 1997 r., 10 Ob 1506/94, <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6272> [dostęp 10.03.2025].
- Rechtbank Oost-Brabant (District Court Oost-Brabant), 31 sierpnia 2020 r., C/01/360225 / KG ZA 20-386, <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=13312> [dostęp 10.03.2025].
- U.S. District Court for the District of Delaware, 13 maja 2021 r., 20-1689, <https://cisgonline.org/search-for-cases?caseId=13495> [dostęp 10.03.2025].
- Uchwała Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 19 grudnia 2008 r., III CZP 122/08, Legalis nr 112754.
- Ustawa o podatku od towarów i usług, t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 361.
- Ustawa o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1966.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie – VI Wydział Cywilny z dnia 17 maja 2018 r., VI ACa 242/17, Legalis nr 1846466.
- Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 14 października 1998 r., II CKN 928/97, Legalis nr 43070.
- Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 7 maja 2003 r., IV CKN 120/01, Legalis nr 61372.
- Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 17 lutego 2005 r., IV CK 582/04, Legalis nr 89892.
- Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 13 kwietnia 2005 r., IV CK 684/04, Legalis nr 88726.
- Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 5 września 2008 r., I CSK 117/08, Legalis nr 150532.
- Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 25 czerwca 2015 r., V CSK 528/14, Legalis nr 1326426.
- Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 21 września 2018 r., V CSK 540/17, Legalis nr 1830908.
- Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 6 sierpnia 2024 r., II CSKP 182/23, Legalis nr 3109331.
- Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8 czerwca 2023 r., C-570/21, Legalis nr 2949722.

## ŹRÓDŁA INTERNETOWE

- <https://www.catawiki.com/pl/s?q=%C5%9Bwi%C4%99te> [dostęp 10.03.2025].
- <https://www.holyart.com/> [dostęp 10.03.2025].
- <https://nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby/> [dostęp 5.05.2025].

## SPRZEDAŻ RZECZY ŚWIĘTYCH NA PODSTAWIE CISG

## STRESZCZENIE

Celem artykułu jest analiza zastosowania Konwencji Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (CISG) w transakcjach dotyczących rzeczy świętych.

Badania przedstawione w artykule koncentrują się na opisanu ograniczeń w obrocie rzeczami świętymi z uwzględnieniem prawa państwowego (ochrona zabytków) i kanonicznego (zakaz sprzedaży relikwii).

W przypadku umów dotyczących rzeczy świętych istnieje ryzyko uznania ich za nieważne (z powodu sprzeczności z prawem lub zasadami współżycia społecznego). Obrót tego typu towarami opiera się na styku prawa państwowego i kanonicznego, co wpisuje się w dyskusję na temat wzajemnej relacji między tymi porządkami prawnymi.

Wnioskiem z przeprowadzonych badań jest konstatacja, że CISG może znaleźć zastosowanie do obrotu rzeczami świętymi. Odbywa się to z wyłączeniem sprzedaży relikwii i z koniecznością modyfikacji środków prawnych przewidzianych w tej konwencji w odniesieniu do rzeczy świętych. Niektóre tradycyjne instytucje cywilnoprawne (obniżenie ceny, odszkodowanie) są oparte na wycenie towaru, co powoduje trudności z ich zastosowaniem w przypadku rzeczy o charakterze sakralnym.

**Słowa kluczowe:** sprzedaż międzynarodowa; rzeczy święte; prawo cywilne